

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Π. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η Ζωή στη Δραγούστα

ΑΠΟ ΤΟ 1924 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ



Εκδοτικός Οίκος

Αδελφών Κυριακίδη α.ε.

Η ΖΩΗ ΣΤΗ ΔΡΑΤΣΙΣΤΑ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΖΩΗ ΣΤΗ ΔΡΑΤΣΙΣΤΑ

Εκδοτικός Οίκος

Αδελφών Κυριακίδη α.ε.

Στοιχειοθεσία & Σελιδοποίηση: Μιχάλης Νόττας

Αριθμός Εκτύπωσης: 640

ISBN 960-343-637-2

© 2002

Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη Α.Ε.
Κων. Μελενίκου 5, Τ.Κ. 546 35, Θεσσαλονίκη
Τηλ. 031-208.540, Fax 245.541
Web: <http://www.kyriakidis.gr>

Αθήνα: Ένωση Εκδοτών Βιβλίου Θεσσαλονίκης
Κεντρικό Αρσάκειο Μέγαρο, Στοά του Βιβλίου,
Πεσμαζόγλου 5, Τ.Κ. 105 64
τηλέφωνο και fax: 32.11.097

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Πάντως, κατά το Ν. 2121/1993 και τη διεθνή σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με το Ν. 100/1975) απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο, (ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο), τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια εκδότη.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με ιδιαίτερη χαρά προλογίζω το βιβλίο του Βασίλειου Πετρόπουλου **Η ζωή στη Δρατσίστα**. Το βιβλίο, το οποίο περιγράφει τη ζωή των κατοίκων ενός ορεινού χωριού στα βορειοανατολικά του νομού Δράμας, έρχεται να προστεθεί στη σημαντική βιβλιογραφία που υπάρχει για την τοπική ιστορία του νομού.

Το όνομα Δρατσίστα προέρχεται από το Υδρατσίστα και οφείλεται στα πολλά ύδατα της περιοχής. Στο χωριό έμεναν μέχρι το 1924 μουσουλμάνοι, οι οποίοι με την εφαρμογή της Συνθήκης της Λωζάνης έφυγαν στην Τουρκία. Το 1923, και κυρίως το 1924 εγκαταστάθηκαν στη Δρατσίστα Έλληνες πρόσφυγες από το Μικρασιατικό Πόντο, και ειδικότερα από χωριά των περιοχών Όφη, Σουρμένων και Τραπεζούντας. Η στέγαση έγινε στα σπίτια που άφησαν οι μουσουλμάνοι. Οι πρόσφυγες έκαναν τις απαραίτητες οικοδομικές εργασίες ώστε να μετατραπούν τα σπίτια αυτά από σκοτεινούς εσωστρεφείς χώρους σε λειτουργικές κατοικίες με παράθυρα προς το δρόμο. Επειδή όμως δεν μπορούσαν να ικανοποιηθούν οι στεγαστικές ανάγκες όλων των οικογενειών, λίγες οικογένειες μετακινήθηκαν προς τα γειτονικά χωριά Λεπτοκαρυά και Πολύκηπο.

Ο συγγραφέας περιγράφει τα δύσκολα πρώτα χρόνια. Η κρατική βοήθεια που δόθηκε ήταν ανεπαρκής για την κάλυψη των βιοτικών αναγκών. Η παροχή λί-

γων προβάτων, ανάλογα με τον αριθμό των μελών της οικογένειας, εξασφάλισε το γάλα των μικρών παιδιών. Με την προσωρινή διανομή των αυροτεμαχίων άρχισε η καλλιέργεια του καπνού. Για να μεταβούν στα χωράφια τους οι πρόσφυγες περπατούσαν έως και δύο ώρες την ημέρα, πολλές φορές και με φορτίο στην πλάτη. Παρά το μόχθο τους, η εξασφάλιση των απαραίτητων για την οικογένεια ήταν αμφίβολη, γιατί δεν υπήρχε τιμή ασφάλειας του καπνού. Ο αγρότης ήταν υποχρεωμένος να πληρώνει τις δόσεις του δανείου στην Αγροτική Τράπεζα και συνήθως όφειλε και χρήματα στον παντοπώλη της περιοχής για τρόφιμα που είχε πάρει η οικογένεια χωρίς να τα πληρώσει. Ο έμπορος καπνού εκμεταλλευόμενος τη δεινή οικονομική θέση της αγροτικής οικογένειας ρύθμιζε την τιμή πώλησης του καπνού.

Η εργατικότητα όμως και η δημιουργικότητα των κατοίκων σε συνδυασμό με την κοινοτική αλληλεγγύη οδήγησαν στη σταδιακή βελτίωση των συνθηκών της ζωής τους. Είναι χαρακτηριστικό το ότι κάποιοι από τους κατοίκους εξελίχτηκαν σε αυτοδίδακτους σιδηρουργούς ή γιατρούς. Η μεγάλη απόσταση του χωριού από τη Δράμα, την πρωτεύουσα του νομού, αλλά και από το Παρανέστι, το πλησιέστερο κεφαλοχώρι, έκανε τους κατοίκους αυτάρκεις. Ο αγροφύλακας του χωριού έκανε ενέσεις και έδινε πρακτικά φάρμακα. Οι αυτοδίδακτοι σιδηρουργοί επιδιόρθωναν έναντι μικρής αμοιβής, και πολλές φορές δωρεάν, τα γεωργικά εργαλεία των συγχωριανών τους. Ο συγγραφέας περιγράφει με γλαφυρό τρόπο τις επαγγελματικές επιδόσεις της Σοφίας Καλαϊτζίδου, η οποία προσέφερε

τις υπηρεσίες της ως οδοντίατρος, κτηνίατρος, μαία και ορθοπεδικός. Το “ιατρείο” της ήταν ανοικτό όλο το εικοσιτετράωρο, κυρίως όμως δεχόταν ασθενείς το βράδυ, γιατί την ημέρα φρόντιζε το λαχανόκηπό της.

Παρά τις δυσκολίες της καθημερινότητας οι κάτοικοι της Δρατσίστας διακατέχονταν από αισιοδοξία και αγάπη για τη ζωή. Το χωριό είχε μουσικό συγκρότημα και το 1930 δόθηκε θεατρική παράσταση σε υπαίθρια σκηνή. Η νεολαία είχε δημιουργήσει ποδοσφαιρική ομάδα με την επωνυμία “Ηρακλής”. Όπως αναφέρει ο συγγραφέας “Παρά τη μεγάλη κούραση που είχαν καθημερινά με τη χειρωνακτική εργασία τους, δεν τους έλειπε ποτέ το κέφι για διασκέδαση. Σε όλες τις χαρούμενες εκδηλώσεις, γάμοι, βαπτίσια, αφραβώνες, εορταστικές ουμαστικές και εθνικές εορτές, το γλέντι κυριαρχούσε σε όλο του το μεγαλείο. Δέσποζαν τα παραδοσιακά τραγούδια και οι χοροί του Πόντου, με όργανα την πουτιακή λύρα και το τουλούμ-ζουρυύ, το δεύτερο όμοιο με την πίπιζα των Σκωτσέζων ως και δημοτικοί χοροί, ευρωπαϊκοί μπλουζ, ταγκό, βαλς κλπ. Το μεγαλύτερο γλέντι γινόταν στην πανήγυρη του χωριού του Αγίου Γεωργίου στο προαύλιο της εκκλησίας, με συμμετοχή όλων των κατοίκων του χωριού, αλλά και των γειτονικών χωριών”.

Οι αγροτικές εργασίες συνδυάζονταν με τη φροντίδα για την οικογένεια. Ο τρόπος ζωής, τα ήθη και τα έθιμα του Ιστορικού Πόντου διατηρήθηκαν και στον ελλαδικό χώρο. Η οικογένεια τα μετέδιδε με πολλή αγάπη στη νεότερη γενιά που γεννήθηκε στη Δρατσίστα. Ο συγγραφέας κάνει αναφορές σε κάποια από τα

ποντιακά εδέσματα, στα διατροφικά έθιμα των μεγάλων χριστιανικών εορτών, στα κάλαντα τα οποία τραγουδούσαν σε κάθε σπίτι το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς κ.α.. Η λειτουργία της κοινότητας παρέμεινε σε σημαντικό βαθμό αναλλοίωτη. Υπήρχε ισχυρός κοινοτικός δεσμός και επίλυση των προβλημάτων μέσα στην κοινότητα. Όπως αναφέρει ο συγγραφέας “Ποτέ δεν κατέφυγαν στη Δικαιοσύνη ή στις Αστυνομικές Αρχές, για οποιοδήποτε πρόβλημα ή μικροπαρεξήγηση που προέκυπτε μεταξύ τους. Πάντα επρυτάνευε η λογική, με τη μεσολάβηση των μεγαλύτερων και σοφότερων έπαιρνε τέλος το θέμα”.

Από το 1926 μέχρι το 1940 έφυγαν από το χωριό λίγες οικογένειες, οι οποίες εγκαταστάθηκαν στη Δράμα, Θεσσαλονίκη και Νέα Τραπεζούντα Πιερίας. Στα σπίτια τους ήρθαν ποντιακές οικογένειες από τα γειτονικά χωριά Λεπτοκαρνά και Πολύκηπο.

Το 1940 η Δρατσίστα είχε 241 κατοίκους. Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος διέκοψε την ειρηνική ζωή τους. Οι μάχιμοι έφυγαν για το μέτωπο. Όσοι έμειναν πίσω “δέθηκαν ακόμη περισσότερο μεταξύ τους, βοηθώντας ο ένας τον άλλο, κυρίως τις οικογένειες χωρίς προστάτη και με μικρά παιδιά”.

Ακολούθησαν τα δύσκολα χρόνια της βουλγαρικής κατοχής (1941-1944) με το λιμό, τους φόρους και την κακοποίηση των κατοίκων από τους κατακτητές. Τον Ιούνιο του 1944 οι βουλγαρικές αρχές διέταξαν την εκκένωση των ορεινών χωριών του νομού, γιατί τροφοδοτούσαν τα ένοπλα ελληνικά ανταρτικά σώματα που δρούσαν στην ανατολική Μακεδονία. Οι κάτοικοι

της Δρατσίστας αναγκάστηκαν να χωρίσουν μετά από είκοσι χρόνια. Άλλες οικογένειες κατέβηκαν στα πεδινά του νομού και άλλες ενώθηκαν με τους αντάρτες στα βουνά. Ευτυχώς την ίδια χρονιά η χώρα ελευθερώθηκε και οι κάτοικοι γύρισαν χωρίς καμιά ανθρώπινη απώλεια στο χωριό τους. Αρχισε όμως ο εμφύλιος πόλεμος (1946-1949). Το 1947 οι ελληνικές αρχές αποφάσισαν την εκκένωση των ορεινών χωριών, ώστε να μην έχουν δυνατότητα τροφοδότησης οι καθοδηγούμενοι από το κομμουνιστικό κόμμα αντάρτες. Η νέα προσφυγιά κράτησε μέχρι το 1950. Στις αρχές της δεκαετίας του 1950 το κράτος προσπάθησε να βοηθήσει τους κατοίκους της Δρατσίστας στην επισκευή και στη συντήρηση σπιτιών και δρόμων. Όμως, το βιοτικό επίπεδο δεν παρουσίασε σημαντική άνοδο γιατί η τιμή του καπνού, του κυριότερου προϊόντος της περιοχής, μειωνόταν συνεχώς.

Το 1956 άρχισε η έξοδος κυρίως προς τους νομούς Δράμας, Θεσσαλονίκης, Πιερίας και προς τη Γερμανία. Το 1964 δεν υπήρχαν πλέον κάτοικοι. Σταδιακά τα σπίτια γκρεμίστηκαν, “διότι σπίτι που δεν καπνίζει το τζάκι του γρήγορα θα πέσει”.

Οι λίγες οικογένειες που μένουν σήμερα στο χωριό προέρχονται από το προσφυγικό χωριό Τυχώτα. Ήρθαν μετά την αποχώρηση και του τελευταίου κατοίκου της Δρατσίστας. Ασχολούνται με την κτηνοτροφία και τη μελισσοκομία. Το χωριό από τη δεκαετία του 1950 έχει μετονομαστεί σε Μελισσοχώρι, γιατί την εποχή εκείνη πολλοί κάτοικοι του παράλληλα με τις άλλες αγροτικές εργασίες επιδίδονταν στη μελισσοκομία.

Παρά την ερήμωση της Δρατσίστας και την εγκα-

τάσταση των κατοίκων σε πολλές άλλες περιοχές, παρέμεινε ισχυρός ο μεταξύ τους δεσμός, όπως και η αγάπη για τον τόπο που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν. Το 1987 ίδρυσαν σύλλογο με την επωνυμία “Πολιτιστικός Σύλλογος των απανταχού Μελισσοχωριτών”. Επισκεύασαν το σχολείο του χωριού και το μετέτρεψαν σε ξενώνα. Ανοικοδόμησαν την εκκλησία, η οποία επαναλειτούργησε το 1994, δηλαδή μετά από τριάντα χρόνια.

Το βιβλίο αποτελεί σημαντική συμβολή στην ιστορία του ποντιακού ελληνισμού στον ελλαδικό χώρο. Ταυτοχρόνως συμβάλλει στην ενημέρωση για τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, γιατί παρουσιάζει την πρεία ενός ορεινού χωριού στον εικοστό αιώνα. Η Δρατσίστα ερημώθηκε, όπως και πολλά άλλα χωριά της Ελλάδας, λόγω της εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης των δεκαετιών του 1950 και του 1960. Στον επίλογό του ο συγγραφέας εκφράζει τη χαρά του γιατί το χωριό εξακολουθεί να λειτουργεί, έστω και για λίγες μέρες το χρόνο, ως τόπος συνάντησης. Κάνει “ευχή και έκκληση” στους νέους “να συνεχίσουν με αγάπη και ομόνοια να προσφέρουν ό,τι το καλύτερο, ώστε το ακριτικό αυτό όμορφο χωριό να μη μείνει ποτέ μόνο του”.

*MAPIA ΒΕΡΓΕΤΗ
Λέκτορας Κοινωνιολογίας
του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης*

Ο Βασίλειος Πετρόπουλος γεννήθηκε στις 20 Ιανουαρίου 1931 στο χωρίο Δρατσίστα.

Φοίτησε στο Γυμνάσιο της Δράμας.

Το 1951 κατετάγη ως εθελοντής 5/ετούς υποχρεώσεως στο Στρατό (Τεχνικό Σώμα). Μονιμοποιήθηκε το 1956 και αποστρατεύτικε με το βαθμό του Αντισυνταγματάρχου στις 20 Ιουνίου 1986.



9 789603 436379

ISBN 960-343-637-2